

VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG CHÍNH TRỊ HỒ CHÍ MINH VÀO CÔNG TÁC GIẢNG DẠY LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ TRONG CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC, CAO ĐẲNG Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

MAI HỒNG CÔNG (*)

Khẳng định đổi mới công tác giảng dạy lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng ở nước ta hiện nay là nhiệm vụ vừa cơ bản, vừa cấp bách, trong bài viết này, tác giả tập trung luận giải một số nội dung cốt lõi cần quán triệt khi vận dụng tư tưởng chính trị Hồ Chí Minh, đặc biệt là tư tưởng về sự kết hợp hài hòa giữa nguyên lý chính trị với đạo đức cách mạng. Từ những luận giải này, tác giả đề xuất 4 giải pháp nâng cao chất lượng công tác giảng dạy lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng ở nước ta hiện nay.

Đổi mới công tác giảng dạy lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng ở nước ta hiện nay là nhiệm vụ vừa cơ bản, vừa cấp bách. Để vận dụng đúng đắn, sáng tạo tư tưởng chính trị Hồ Chí Minh trong công tác giảng dạy lý luận chính trị, trước hết cần hiểu đúng và quán triệt sâu sắc vấn đề cốt lõi trong tư tưởng chính trị của Người. Trên cơ sở đó, so sánh với những vấn đề của thực tiễn đổi mới đất nước hiện nay để tìm ra hình thức, nội dung và phương pháp giảng dạy thích hợp với đối tượng sinh viên. Có thể coi đây là vấn đề then chốt của việc đổi mới giảng dạy lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng ở nước ta hiện nay.

1. Một số nội dung cốt lõi cần quán triệt khi vận dụng tư tưởng chính trị Hồ Chí Minh

Một là, Hồ Chí Minh là nhà chính trị

lớn của Đảng và dân tộc ta. Người không những vận dụng đúng đắn, sáng tạo, mà còn phát triển những nguyên lý của chủ nghĩa Mác – Lênin vào thực tiễn cách mạng nước ta, phù hợp với đặc điểm của thời đại mới.

Một trong những điểm sáng tạo của Hồ Chí Minh là Người chủ trương giải phóng dân tộc gắn với giải phóng giai cấp, giải phóng con người dưới ánh sáng của chủ nghĩa Mác – Lê nin, trên lập trường của giai cấp công nhân và bằng con đường cách mạng vô sản. Điều này đã mở ra một chân trời mới, con đường mới cho cách mạng Việt Nam. Và, nó góp phần tạo ra triết lý nhân sinh Hồ Chí Minh: “Dân tộc độc lập, dân quyền tự do, dân sinh hạnh phúc” – triết lý hành động vì nước, vì dân.

(*) Thạc sĩ, Trường Đại học Công nghiệp Thực phẩm Tp. Hồ Chí Minh.

Từ triết lý chính trị nhân sinh phát triển đến chủ nghĩa nhân văn Hồ Chí Minh với tinh thần tôn trọng, đề cao giá trị con người, tạo điều kiện giải phóng và phát triển con người, hành động vì cuộc sống ấm no, tự do, hạnh phúc của con người. Trong tư tưởng chính trị Hồ Chí Minh, con người không chỉ là con người cá nhân, mà còn là con người giai cấp, con người dân tộc, con người nhân loại. Để giải phóng con người, giải phóng giai cấp và giải phóng dân tộc, Hồ Chí Minh chủ trương phải “*đem sức ta giải phóng cho ta*”. Chính vì vậy, người cách mạng, Đảng cách mạng phải đặt lợi ích của cách mạng, của nhân dân lên trên hết và trước hết, phải “giữ chủ nghĩa cho vững”, phải biết “hy sinh”(1) vì lợi ích của nhân dân; đặc biệt là phải biết bồi dưỡng sức dân theo tinh thần “lấy sức dân, tài dân, của dân làm lợi cho dân”.

Là nhà chính trị lớn, Hồ Chí Minh chủ trương giải phóng dân tộc và phát triển dân tộc thịnh vượng theo con đường khoa học và cách mạng nhất, đó là đưa dân tộc tới chủ nghĩa xã hội, bỏ qua chế độ tư bản chủ nghĩa. Vì vậy, độc lập dân tộc phải gắn liền với chủ nghĩa xã hội. Đó là con đường tất yếu, chắc chắn nhất để chấn hưng dân tộc trong thời đại mới.

Như vậy, có thể nói, một trong những vấn đề cốt lõi của tư tưởng chính trị Hồ Chí Minh là giải quyết mối quan hệ biện chứng giữa “con người – giai

cấp – dân tộc – nhân loại”, giữa chủ nghĩa yêu nước với chủ nghĩa quốc tế chân chính... Tất cả các quan hệ này được thể hiện tập trung trong đường lối chiến lược của cách mạng Việt Nam là “độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội”. Vì vậy, việc giảng dạy lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng ở nước ta hiện nay là phải làm cho sinh viên thấu hiểu tính quy luật của cách mạng: “Độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội” – đó là vấn đề cốt tử của cách mạng nước ta, là cái “bất biến” trong muôn vàn cái “vạn biến” của toàn cầu hóa, phát triển kinh tế thị trường hiện nay trên thế giới.

Hai là, trong tư tưởng chính trị Hồ Chí Minh, làm cách mạng phải triệt để, giải phóng dân tộc phải giành chính quyền về tay nhân dân. Người chỉ rõ: “Chúng ta đã hy sinh làm cách mệnh, thì nên làm cho đến nơi, nghĩa là làm sao cách mệnh rồi thì quyền giao cho dân chúng số nhiều, chớ để trong tay một bọn ít người. Thế mới khỏi hy sinh nhiều lần, thế dân chúng mới được hạnh phúc”(2). Nói cách khác, cách mạng nước ta giành được độc lập dân tộc phải đi lên chủ nghĩa xã hội, làm cho dân giàu, nước mạnh, nhân dân có cuộc sống ấm no, tự do hạnh phúc; mà muốn vậy, cần phải xây dựng nhà nước của dân, do dân, vì dân.

(1) Hồ Chí Minh. *Toàn tập*, t.2. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2000, tr.260.

(2) Hồ Chí Minh. *Sđđ.*, t.2, tr.270.

Theo Hồ Chí Minh, nhà nước của dân, do dân, vì dân là nhà nước pháp quyền dân chủ, do nhân dân lập ra, được nhân dân ủy quyền; trong đó, dân là chủ và dân làm chủ. Người chỉ rõ: “Nước ta là nước dân chủ, địa vị cao nhất là dân, vì dân là chủ. Trong bộ máy cách mạng, từ người quét nhà, nấu ăn cho đến chủ tịch một nước đều là phân công làm đầy tớ cho dân”(3).

Như vậy, nhà nước của dân, do dân, vì dân trong tư tưởng Hồ Chí Minh là nhà nước hợp hiến, hợp pháp, được nhân dân lập ra và ủy quyền. Đó là nhà nước liêm chính, không chỉ đại diện cho lợi ích của nhân dân, mà còn hết lòng hết sức phục vụ nhân dân: “Việc gì lợi cho dân, ta phải hết sức làm. Việc gì hại đến dân, ta phải hết sức tránh”(4).

Hơn nữa, nhà nước và cán bộ công chức nhà nước phải có trách nhiệm và năng lực để “đem tài dân, sức dân, của dân làm lợi cho dân”(5). Vì vậy, đối với việc giảng dạy lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng ở nước ta hiện nay, cần phải quán triệt bản chất của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là Nhà nước pháp quyền dân chủ của dân, do dân, vì dân. “Tất cả quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân mà nền tảng là liên minh giữa giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và đội ngũ trí thức, do Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo. Quyền lực nhà nước là thống nhất; có sự phân công, phối hợp và kiểm soát giữa các cơ

quan trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp...”(6).

Ba là, suốt cuộc đời hoạt động cách mạng và trong tư tưởng chính trị Hồ Chí Minh, những vấn đề lý luận luôn gắn bó hữu cơ với thực tiễn, với cuộc sống của nhân dân và hơi thở của thời đại. Người cho rằng, thống nhất lý luận với thực tiễn là bản chất khoa học, cách mạng, là nguyên tắc tối cao của chủ nghĩa Mác – Lê nin. Vì vậy, Người yêu cầu cán bộ, đảng viên, trí thức trong hoạt động thực tiễn, phải sử dụng thế giới quan duy vật khoa học và phép biện chứng duy vật để phân tích, đối chiếu, so sánh kinh nghiệm, khái quát lý luận, đề ra chủ trương, chính sách và giải pháp thích hợp; tuyệt đối tránh quan liêu, giáo điều, chủ quan... Ngay cả việc học tập kinh nghiệm của dân tộc khác, địa phương khác, chúng ta cũng phải độc lập, tự chủ, có đầu óc phê phán và sáng tạo để chắt lọc kinh nghiệm, tri thức vận dụng giải quyết những vấn đề của đất nước mình, địa phương mình một cách thích hợp và tối ưu nhất.

Như vậy, một trong những vấn đề cốt lõi của tư tưởng chính trị Hồ Chí Minh là rèn luyện bản lĩnh chính trị và tư duy biện chứng sáng tạo, phù hợp với thực tiễn đất nước. Điều đó yêu cầu việc

(3) Hồ Chí Minh. *Sđđ.*, t.6, tr.515.

(4) Hồ Chí Minh. *Sđđ.*, t.4, tr.56-57.

(5) Hồ Chí Minh. *Sđđ.*, t.5, tr.65.

(6) Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.85.

giảng dạy, học tập lý luận chính trị không nên theo lối “truyền thụ một chiều” (thầy nói, trò ghi), mà phải định hướng, gợi mở tư duy cho người học: Đi từ thực tiễn sinh động đến khái quát lý luận và từ tri thức lý luận soi vào thực tiễn để rút ra tri thức mới, cách tiếp cận và phương pháp mới...

Bốn là, trong tư tưởng chính trị Hồ Chí Minh luôn có sự kết hợp hài hòa giữa nguyên lý chính trị với đạo đức cách mạng. Theo Người, chủ nghĩa Mác - Lênin không chỉ khoa học, mà còn là đạo đức. Vì vậy, trong suốt quá trình lãnh đạo cách mạng, Hồ Chí Minh luôn đặc biệt chú trọng xây dựng và thực hành đạo đức “cần kiệm liêm chính, chí công vô tư” làm cơ sở để tiếp thu và thực hành nguyên lý chính trị và pháp luật. Bởi lẽ, đạo đức là “gốc” của người cách mạng và cũng là “gốc” của Đảng cách mạng. Người cho rằng, đọc hàng trăm, hành nghìn cuốn sách Mác - Lênin mà ăn ở với nhau không có tình có nghĩa thì làm sao gọi là hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin được.

Vì vậy, trong bối cảnh đổi mới và hội nhập quốc tế, trong điều kiện đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, việc giảng dạy lý luận chính trị cần định hướng cho sinh viên hình thành, phát triển những phẩm chất đạo đức cách mạng “yêu nước, thương dân, cần kiệm liêm chính, chí công vô tư.” và “học để biết, học để làm việc, học để làm người...”. Đặc biệt, cần kết hợp tri thức

khoa học với tri thức đạo đức, hoạt động khoa học, chuyên môn với thực hành đạo đức cách mạng để hình thành, phát triển nhân cách con người mới.

2. Một số giải pháp nâng cao chất lượng công tác giảng dạy lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng ở nước ta hiện nay

Giảng dạy lý luận chính trị là một bộ phận của công tác tư tưởng, lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng ở nước ta hiện nay. Vì vậy, để nâng cao chất lượng giảng dạy lý luận chính trị, cần có những giải pháp đồng bộ.

Thứ nhất, nâng cao nhận thức và thống nhất về tư tưởng, hành động giữa các cấp ủy đảng, các cấp chính quyền, các đoàn thể quần chúng và đội ngũ giảng viên lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng về hình thức, nội dung, phương pháp giảng dạy lý luận chính trị với công tác xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền, đoàn thể với việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh.

Thứ hai, xây dựng chương trình, nội dung, phương pháp giảng dạy và biên soạn giáo trình, đề cương bài giảng phải thể hiện được tính thống nhất biện chứng giữa tri thức khoa học với thực tiễn đổi mới và hơi thở của thời đại; giữa tri thức lý luận chính trị với tri thức đạo đức và tri thức của cách mạng khoa học - công nghệ. Trong đó, cần chất lọc tri thức cơ bản và cốt lõi nhất cho việc bồi dưỡng thế giới quan

duy vật biện chứng và phép biện chứng duy vật; đồng thời, rèn luyện bản lĩnh chính trị, đạo đức cách mạng và tư duy sáng tạo của sinh viên. Những tri thức nói trên cần được hiện đại hóa, tức là chúng phải là kết tinh những thành quả của đổi mới lý luận và thực tiễn Việt Nam trong bối cảnh toàn cầu hóa và cách mạng khoa học – công nghệ; đồng thời, chúng phải loại bỏ được tri thức cũ, tri thức của thời kỳ tư duy “bao cấp, giáo điều...”.

Thứ ba, cần quán triệt một cách nhất quán và sâu sắc tinh thần khoa học và nội dung cách mạng, sáng tạo trong Nghị quyết Đại hội XII của Đảng vào công tác giảng dạy lý luận chính trị; làm cho sinh viên hiểu được những thành tựu to lớn của đất nước trong 30 năm đổi mới là công sức phấn đấu của toàn Đảng, toàn quân, toàn dân ta. Từ đó, rút ra và quán triệt được những bài học quý báu của cách mạng nước ta trong những năm tiếp theo: 1. Đổi mới toàn diện đất nước dựa trên cơ sở “kiên định mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, vận dụng sáng tạo và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh...”(7); 2. Đổi mới phải xuất phát từ nguyên lý “dân là gốc”, “dân là chủ” và “dân làm chủ”; 3. Đổi mới phải được thực hiện một cách nhất quán, toàn diện, đồng bộ, song có lộ trình, bước đi phù hợp trên cơ sở “tôn trọng quy luật khách quan, xuất phát từ thực tiễn, nghiên cứu lý luận, tập

trung giải quyết kịp thời, hiệu quả những vấn đề do thực tiễn đặt ra”(8); 4. Đổi mới phải đặt lợi ích quốc gia – dân tộc lên trước hết và trên hết, “kiên định độc lập, tự chủ, đồng thời chủ động và tích cực hội nhập quốc tế...”(9); 5. Trong quá trình đổi mới, “phải thường xuyên tự đổi mới, tự chỉnh đốn, nâng cao năng lực và sức chiến đấu của Đảng..., tăng cường mối quan hệ mật thiết với nhân dân”(10).

Thứ tư, cùng với việc đổi mới chương trình, nội dung giảng dạy lý luận chính trị, cần đổi mới cách thức tổ chức và phương pháp giảng dạy phù hợp với từng đối tượng sinh viên. Trong điều kiện hiện nay, cần kết hợp nhiều phương pháp, như diễn dịch và quy nạp, phân tích và tổng hợp, mô hình hóa, trao đổi, tranh luận... để đi đến chân lý.

Tóm lại, trong điều kiện hiện nay, để nâng cao chất lượng giảng dạy lý luận chính trị, cần quán triệt sâu sắc tư tưởng chính trị Hồ Chí Minh và vận dụng vào giảng dạy. Điều đó yêu cầu đội ngũ giảng viên không chỉ chuyên tâm nghiên cứu, mà còn phải tự tu dưỡng, tự rèn luyện theo tấm gương đạo đức và phong cách Hồ Chí Minh. □

(7) Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*. Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội, 2016, tr.69.

(8) Đảng Cộng sản Việt Nam. *Sđd.*, tr.69.

(9) Đảng Cộng sản Việt Nam. *Sđd.*, tr.69-70.

(10) Đảng Cộng sản Việt Nam. *Sđd.*, tr.70.